

NotitieReferentienummer
233774-40.ehv.211.FF05Datum
26-11-2007Kenmerk
RGBetreft
Scan soortenbeleid Grootte Wielen**Scan soortenbeleid voor de woningbouwlocatie Grootte Wielen****1.1 Algemeen**

De gemeente 's Hertogenbosch is bezig met de ontwikkeling van de nieuwe woonwijk Grootte Wielen, in het oosten van de gemeente. Binnen het ruim 400 ha grote plangebied worden ruim 4300 woningen gebouwd, verdeeld over zes verschillende woonbuurten. Naast woningen wordt ook nieuwe natuur ontwikkeld in de vorm van plassen en moerassen. Delen van de wijk Broekland zijn inmiddels gerealiseerd. In de noordoosthoek moet echter nog gestart worden met het bouwrijp maken van het terrein. Dit deel kent in de huidige situatie nog een agrarisch gebruik. In dat kader is het van belang om inzicht te hebben in de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten flora en fauna.

1.2 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, te weten:

1	Algemene soorten	Zeer algemene soorten (genoemd in Tabel 1 van de AMVB) en voor de meeste situaties vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag.
2	Overige soorten	Soorten die genoemd zijn in Tabel 2 van de AMVB. Voor de meeste situaties vrijgesteld voor een ontheffingsaanvraag indien men werkt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.
3	Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMVB	Soorten die genoemd zijn in Tabel 3 van de AMVB. Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt ten aanzien van deze soorten dat er altijd een ontheffing moet worden aangevraagd waarvoor een uitgebreide toets geldt.

Vogelsoorten zijn niet in de verschillende tabellen opgenomen. Alle vogelsoorten genieten in Nederland een gelijke bescherming. Algemeen geldt dat voor vogels niet snel een ontheffing nodig is indien de werkzaamheden worden verricht buiten het broedseizoen. Uitzondering hierop vormen vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels, deze genieten jaarrond bescherming. In de praktijk worden hieronder nesten van spechten, uilen, roofvogels en in kolonies broedende vogels (o.a. Roeken en Blauwe reigers) verstaan. Samengevat kan worden geconcludeerd dat voor de meeste situaties thans een vrijstelling geldt. Voor bepaalde typen werkzaamheden geldt een vrijstelling als men handelt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode. In

specifieke gevallen moet een ontheffing worden aangevraagd die aan een uitgebreide toetsing wordt onderworpen.

1.3 Gebied

De nieuwe woonwijk Groote Wielen ligt oostelijk van de stad 's Hertogenbosch (figuur 1). Oorspronkelijk is de locatie een open polderlandschap met een hoofdzakelijk agrarisch gebruik. In de huidige situatie wordt er al volop gewerkt in het gebied en zijn delen van de wijk Broekland al bewoond. Andere delen worden bouwrijp gemaakt (foto 1) of liggen braak (foto 2). Het noord-oostelijk deel van het gebied is nog niet in ontwikkeling genomen en kent nog een agrarisch gebruik.

Figuur 1: ligging van het plangebied

Foto 1: grote delen van Groote Wielen worden momenteel bouwrijp gemaakt.

Foto 2: plaatselijk liggen percelen waar nog geen werkzaamheden zijn opgestart braak.

1.4 Methode

Tijdens het locatiebezoek op 14 november 2007 is het plangebied beoordeeld op de geschiktheid voor beschermde soorten planten en dieren. Dit is gebeurd op basis van de aanwezige biotopen en de habitateisen en regionale verspreiding van de verschillende beschermde soorten planten en dieren. Gezien het spoedeisende karakter is besloten om geen inventarisatiegegevens uit het gebied op te vragen. Wel is gebruik gemaakt van bestaande literatuur.

1.5 Beschermde soorten planten en dieren

Planten

Een gedeelte van het plangebied kent nog een agrarisch gebruik (akkers en grasland). Door het reguliere agrarisch gebruik zijn de floristische waarden laag. Gezien de regionale verspreiding en de standplaatsfactoren van de verschillende beschermde soorten, gecombineerd met de huidige inrichting en het gebruik van het plangebied, zijn alleen algemene, beschermde plantensoorten in het gebied te verwachten. Hierbij gaat het om Gewone dotterbloem, Zwanenbloem, Grote kaardenbol, Brede wespenorchis en Grasklokje. De Gewone dotterbloem en de Zwanenbloem zijn in de taluds van de verschillende sloten in het gebied te verwachten. De Brede wespenorchis is alleen in de onderbegroeiing van het zogenaamde “Uilenbosje”, centraal in het plangebied te verwachten. De Grote kaardenbol kan op de verschillende braak liggende en verruigde terreinen voorkomen, het Grasklokje is mogelijk aanwezig in bermen in het gebied. Alle te verwachten soorten zijn in tabel 1 van de Flora- en faunawet ondergebracht. Voor deze soorten geldt ten aanzien van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling.

Broedvogels

Door het grootschalige en open karakter, en omdat er al volop in het plangebied gewerkt wordt, is het gebied voor broedvogels van weinig betekenis. Broedgevallen van spechten, uilen en roofvogels zijn alleen te verwachten in het Uilenbosje en in de nog bestaande woningen en bijbehorende opstallen. De vondsten van braakballen bij de bestaande woning in de nieuwe wijk Hoven (mondelinge mededeling Tjeert van Tol) tonen aan dat er in ieder geval uilen in het gebied voorkomen. Alle vogelsoorten genieten in Nederland een gelijke bescherming. Algemeen geldt dat voor vogels niet snel een ontheffing nodig is indien de werkzaamheden worden verricht buiten het broed-

seizoen. Uitzondering hierop vormen vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels, deze genieten jaarrond bescherming. In de praktijk worden hieronder nesten van spechten, uilen, roofvogels en in kolonies broedende vogels (o.a. Roeken en Blauwe reigers) verstaan.

Zoogdieren

Binnen het plangebied is de aanwezigheid van een groot aantal algemene beschermde grondgebonden zoogdiersoorten te verwachten. Hierbij kan gedacht worden aan Veldmuis, Bosmuis, Rosse woelmuis, Woelrat, Huisspitsmuis, Egel, Haas en Konijn. Deze soorten zijn in tabel 1 van de Flora- en faunawet ondergebracht. Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een vrijstelling.

Gezien de ligging, inrichting en gebruik van het plangebied is de aanwezigheid van bijzondere grondgebonden soorten zoogdieren zeer onwaarschijnlijk.

Naast de grondgebonden soorten zoogdieren kunnen vleermuizen in het gebied voorkomen. Vleermuizen hebben afhankelijk van de soort, vaste rust- en verblijfplaatsen in holtes van bomen of in gebouwen. Lijnvormige landschapelementen zoals houtwallen, singels, lanen en bosranden worden als migratieroute tussen de verblijfplaatsen en de foerageergebieden gebruikt. Binnen het plangebied zijn dergelijke landschapselementen niet aanwezig. Zuidelijk van het plangebied ligt een laanbeplanting langs de bestaande woonwijk die in potentie geschikt is als migratieroute voor vleermuizen. Binnen het plangebied waar daadwerkelijk werkzaamheden worden uitgevoerd zijn geen migratieroutes aanwezig. In het gebied liggen nog twee particuliere woningen met schuren die gesloopt dienen te worden. Deze bevatten mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen. Daarnaast zijn mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig in holtes en spleten van (oude) bomen in het Uilenbosje. Gezien de beperkte leeftijd van dit bosje is de kans hierop niet erg groot. Het plangebied wordt waarschijnlijk wel als foerageergebied door vleermuizen gebruikt. Door het grootschalige en open karakter van de Groote Wielen is het als foerageergebied waarschijnlijk van marginale betekenis. Alle soorten vleermuizen zijn in tabel 3 van de Flora- en faunawet opgenomen. De bescherming van vleermuizen richt zich voornamelijk op vaste rust- en verblijfplaatsen en migratieroutes. Foerageergebieden genieten in algemene zin geen bescherming onder de Flora- en faunawet.

Amfibieën

Binnen en in de omgeving van plangebied liggen diverse sloten en enkele grotere plassen. Oostelijk binnen het plangebied is een moerassysteem gerealiseerd dat uit een aantal ondiepere plassen bestaat en wordt gebruikt voor de zuivering van het water binnen de Groote Wielen. In dit gebied zijn geen werkzaamheden meer voorzien. Verder ligt op een particulier terrein een poel. Deze wateren vormen voor de algemene, beschermde amfibiesoorten (tabel 1 van de Flora- en faunawet) geschikte voortplantingswateren. Van alle algemene soorten (Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker en Bastaardkikker) zijn waarnemingen uit het plangebied en de ruime omgeving bekend (Van Delft & Schuitema, 2005). Met betrekking tot ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor deze soorten een vrijstelling.

Op basis van de regionale verspreiding van de verschillende bijzondere beschermde soorten amfibieën (tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet) kunnen de Kamsalamander, Rugstreppad en de Poelkikker in het gebied voorkomen. Van deze soorten zijn oude waarnemingen van de Rugstreppad (voor 1985) en de Poelkikker (1985-1994) uit het plangebied of de directe omgeving bekend. Van de Kamsalamander zijn alleen waarnemingen uit de ruimere omgeving van het gebied voorhanden. Alle drie de soorten zijn in tabel 3 van de Flora- en faunawet ondergebracht. Gezien de aanwezige biotopen is de aanwezigheid van de Kamsalamander en de Poelkikker niet

erg waarschijnlijk. Voor de Rugstreepad zijn de bouwlocaties met open zandige terreinen met pioniervegetaties en ondiepe (regenwater)plasjes echter ideale leefgebieden (foto's 3 en 4).

Foto's 3 en 4: open, zandige terreindelen met pioniervegetaties en regenwaterplasjes vormen ideale leefgebieden voor de Rugstreepad.

Reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van reptielen voorhanden (Van Delft & Schuitema, 2005). Gezien de huidige inrichting en gebruik van het plangebied (grootschalig agrarisch en voornamelijk open gebied en (woning)bouwlocaties) is de aanwezigheid van reptielen zeer onwaarschijnlijk.

Vissen

In 2007 zijn de grote plas, de kleine plas en een sloot aan de zuidoostkant van de grote plas geïnventariseerd op de aanwezige visfauna (Aqua Terra Water en Bodem B.V., 2007). Tijdens deze inventarisaties zijn geen beschermde vissoorten in de oppervlaktewateren van de Groote Wielen aangetroffen. Omdat met de inventarisatie slechts één sloot is geïnventariseerd, is het niet geheel duidelijk of er wel beschermde vissoorten in de overige sloten in het gebied voorkomen. Soorten die gezien de regionale verspreiding en habitateisen in permanent watervoerende sloten in het gebied verwacht kunnen worden zijn Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper en Bittervoorn. De Grote modderkruiper en de Bittervoorn zijn in tabel 3 van de Flora- en faunawet ondergebracht, de Kleine modderkruiper is in tabel 2 van deze wet opgenomen.

Overigen

Gezien de huidige inrichting, gebruik en de ligging van het plangebied, is de aanwezigheid van overige beschermde diersoorten (ongewervelden) uit te sluiten.

1.6 Aanbevelingen voor de verdere planontwikkeling

Met betrekking tot de verdere planontwikkeling worden de volgende werkzaamheden aanbevolen.

Beschermde soorten

Voordat de bestaande gebouwen gesloopt en de bijbehorende erfbeplantingen gerooid worden, dienen deze geïnventariseerd te worden op de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van spechten, uilen, roofvogels en vleermuizen. Deze inventarisaties kunnen (afhankelijk van de weersomstandigheden) worden uitgevoerd in de perioden maart t/m mei (broedvogels) en mei en juni (vleermuizen). Afhankelijk van de bevindingen kan het noodzakelijk zijn om in het najaar nog een inventarisatie naar paarplaatsen van vleermuizen uit te voeren.

Voorafgaand aan het rooien van het Uilenbosje (foto 5) dienen vaste rust- en verblijfplaatsen van spechten, uilen, roofvogels en vleermuizen geïnventariseerd te worden. Deze inventarisaties kunnen (afhankelijk van de weersomstandigheden) worden uitgevoerd in de perioden maart t/m mei (broedvogels) en mei en juni (vleermuizen).

Indien het vanuit de planning wenselijk is om het bosje al in de winter van 2007/2008 te rooien kan er ook een visuele inspectie van het bosje worden uitgevoerd wanneer het blad van de bomen is. De bomen en struiken worden dan geïnspecteerd op de aanwezigheid van nesten van uilen en roofvogels en op nestholtes van spechten en vleermuizen. Indien deze niet aanwezig blijken te zijn, hoeft er geen verdere inventarisatie te worden uitgevoerd en kan het bosje gekapt worden. Indien deze wel aanwezig zijn zullen de inventarisaties in het voorjaar alsnog moeten worden uitgevoerd om aan te tonen of de soorten daadwerkelijk nog van het gebied gebruik maken.

Indien sloten, poelen of andere oppervlaktewateren gedempt of hergeprofileerd worden, dienen deze vooraf geïnventariseerd te worden op de aanwezigheid van beschermde soorten vissen en amfibieën. Vissen kunnen het gehele jaar door geïnventariseerd worden (mits er geen ijs op het water ligt). Amfibieën kunnen in de periode maart t/m juni geïnventariseerd worden. Op locaties waar geen werkzaamheden aan deze wateren zijn voorzien, hoeft ook geen inventarisatie te worden uitgevoerd. De sloten langs de Lunerkampweg, die ten gevolge van de wegverbreding gedempt worden, zijn ongeschikt voor beschermde soorten vissen en amfibieën doordat ze nauwelijks water bevatten en gedurende het seizoen vrijwel volledig dichtgroeien met ondermeer Riet. Deze sloten hoeven dan ook verder niet geïnventariseerd te worden.

Indien uit deze inventarisaties blijkt dat in het gebied bijzondere beschermde diersoorten voorkomen, dient het compensatiebeginsel (volgens het nee-tenzij principe) te worden uitgewerkt. Indien uit de uitwerking van het compensatiebeginsel blijkt dat de bijzondere beschermde diersoorten negatieve effecten ondervinden van de voorgenomen planontwikkeling, dient hiervoor een ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

Bij de planning van werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels (15 maart-15 juli). Het is verboden om werkzaamheden uit te voeren die broedvogels verstoren of verontrusten. Het is daarom van belang dat werkzaamheden in gebieden waar broedvogels verwacht kunnen worden, ruim voor het broedseizoen worden opgestart.

Verdere planontwikkeling

Voor de terreinen die nog in ontwikkeling moeten worden genomen (de noordoosthoek) wordt aanbevolen om een reguliere scan van het natuur- en soortenbeleid uit te voeren. Op basis van beschikbare inventarisatiegegevens, gecombineerd met een veldbezoek, wordt bepaald welke beschermde soorten in het gebied voorkomen, of te verwachten zijn. Deze inschatting wordt gemaakt op basis van een deskundigenoordeel, aan de hand van de aanwezige biotopen en de habitateisen en regionale verspreiding van de verschillende beschermde soorten planten en dieren. Door deze scan op korte termijn uit te voeren kunnen tijdig eventueel noodzakelijke maatregelen worden genomen, waarmee vertragingen in de planning kunnen worden voorkomen.

Om te voorkomen dat het plangebied tijdens de realisatiefase door beschermde soorten gekoloniseerd wordt, wordt geadviseerd om terreinen waar niet gewerkt wordt kaal en open te houden. Door deze terreinen frequent te maaien of oppervlakkig te bewerken wordt de vestiging van beschermde plantensoorten voorkomen. Daarnaast blijven deze terreinen ongeschikt als broedgebied voor vogels en leefgebied voor zoogdieren en amfibieën.

De Rugstreepad vormt hierop een uitzondering. Indien uit de inventarisaties blijkt dat deze soort momenteel niet in het gebied aanwezig is, wordt aanbevolen om in de loop van de zomer enkele nachtelijk inventarisaties uit te voeren. Rugstreepadden zijn zeer mobiel en kunnen nieuw leefgebied snel koloniseren. Wanneer de soort in het gebied opduikt kunnen op dat moment maatregelen worden getroffen om de voorkomen dat de verdere planontwikkeling gefrustreerd wordt.

Grote delen van het plangebied zijn in de huidige situatie in potentie geschikt als leefgebied voor de Rugstreepad. Momenteel bevinden de dieren zich in winterslaap, ingegraven in zandige terreinen. Hierdoor kan de aanwezigheid van de soort op dit moment niet meer worden vastgesteld. Op locaties die in potentie geschikt zijn als leefgebied en waar grondwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd (bijvoorbeeld de herprofilering van de koppelsloten in de wijk Broekland, foto 6), wordt aanbevolen om de vrijkomende grond in depot te zetten. Door de grond oppervlakkig in een laag van maximaal 0,5 meter uit te spreiden en tot het voorjaar te laten liggen kunnen eventueel overwinterende dieren zich in het voorjaar weer uitgraven. De kans op slachtoffer is in dat geval minimaal. Indien uiteindelijk tijdens de inventarisaties in het voorjaar blijkt dat de soort niet in het gebied aanwezig is, hoeven deze maatregelen niet meer te worden getroffen.

Foto 5: het Uilenbosje in de toekomstige woonwijk Hoven.

Foto 6: de locaties waar de koppelsloten in de wijk Broekland gerealiseerd moeten worden vormen in de huidige situatie geschikte leefgebieden voor de Rugstreepad.

Zand en teelaarde die in depot worden gezet dienen altijd flauwe taluds te hebben. Hierdoor wordt voorkomen dat deze door Oeverzwaluwen of IJsvogels als nestlocatie worden gebruikt. Beide soorten komen in het gebied voor en graven nestlocaties in steile oeverwanden. Indien nesten worden aangetroffen mogen in de directe omgeving gedurende het broedseizoen geen werkzaamheden worden uitgevoerd die de broedende dieren verstoren, wat grote vertragingen tot gevolg kan hebben.

1.7 Literatuur

Aqua Terra Water en Bodem B.V., 2007. Groote Wielen Den Bosch, projectnummer: 20070092. Aqua Terra Water en Bodem B.V., Geldermalsen.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. Stichting RAVON, Nijmegen.

Rob Geraeds
Adviseur Ecologie